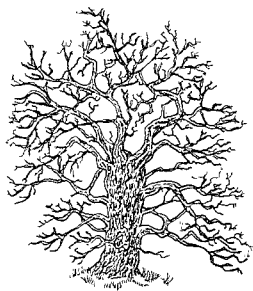

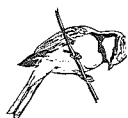
BOSVOGELS IN DE WINTER

IN SPLETEN VAN DE SCHORS VAN BOMEN ZITTEN IN DE WINTER KEVERTJES, RUPS- JES, EIEREN VAN INSEKTEN, SPINNEN EN NOG VEEL MEER.

DE PIMPELMEES EN DE KOOLMEES ZOEKEN DE KLEINE TAKKEN AF.

PIMPELMEES

KOOLMEES

BOOMKLEVER

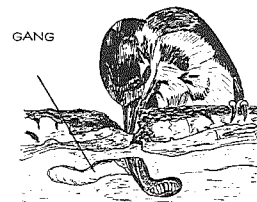
BOOMKRUIPER

DE BOOMKLEVER (klimt omhoog en omlaag) ZOEKT DE STAM AF, EVENALS DE BOOM- KRUIPER (klimt alleen omhoog) DIE MET ZIJN FIJNE SNAVEL IN DE DIEPSTE SPLETEN KAN KOMEN.

GROTE BONTE SPECHT

DE GROTE BONTE SPECHT HAKT GATEN IN DE STAM EN WEET MET ZIJN LANGE, KLEVERIGE TONG DE PROOI TE BEMACHTI- GEN.

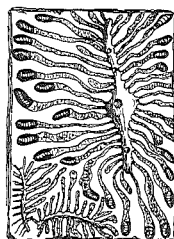

GANG

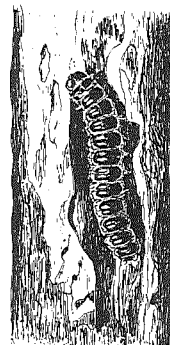
DE GROENE SPECHT ZOEKT OOK DE BOMEN AF, MAAR HIJ HAKT OP DE GROND OOK MIERENNESTEN OPEN. HIJ PAKT DE MIEREN MET ZIJN TONG.

GROENE SPECHT

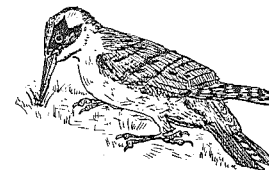

LARVEN VAN BASTKEVER

WILGEHOUTRUPS

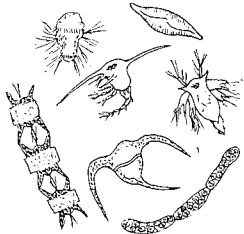
ONDER DE SCHORS LEVEN BASTKEVERS EN HUN LARVEN, MAAR OOK WEL RUPS- EN.

DE RIJKE OOSTERSHELDE

DE OOSTERSHELDE IS EEN UNIEK GEBIED. UNIEK BETEKENT: ZO IS ER MAAR ÉÉN.

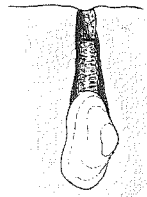
ALS ER VAN IETS MAAR ÉÉN IS, IS HET NIET TE VERVANGEN.

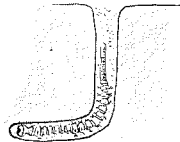
PLANKTON

IN HET HELDERE, ZOUTE WATER VAN DE OOSTERSHELDE ZIT VEEL PLANKTON: EEN VERZAMELING VAN PLANTJES EN DIERTJES, DIE HEEL KLEIN ZIJN. ZIJ VORMEN, DOOD OF LEVEND, HET VOEDSEL VOOR TALRIJKE DIEREN:

INGEGRIVEN SCHELPIEDIEREN (Strandgaper) EN WORMEN (Zeepier),

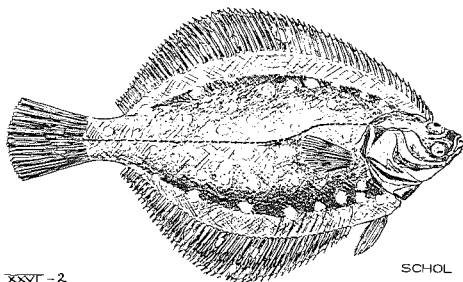

STRANDGAPER

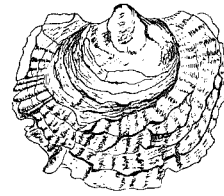

ZEEPIER

DIE OP HUN BEURT WEER VOEDSEL VORMEN VOOR PLATVISSSEN (Schol).

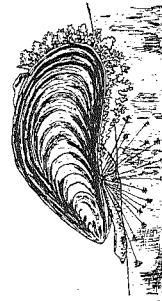

SCHOL

OESTER

OESTERS EN MOSSELEN ETEN OOK DIT ZELFDE VOEDSEL. ZIJ WORDEN OP HUN BEURT WEER GEGETEN DOOR TAL VAN ANDERE DIEREN. (Zeesterren)
TEN SLOTTE GEDIJEN OOK DE GARNALEN HEEL GOED IN DIT ZELFDE GEBIED.

MOSSEL

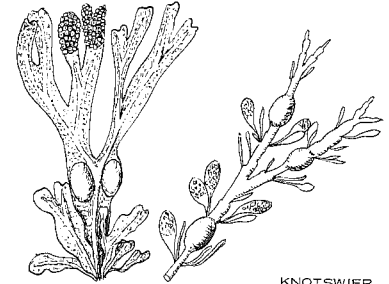
AL IKRIJK

PURPERSLAK

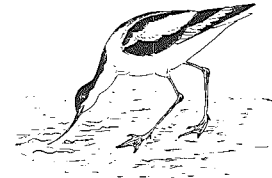

ZEEPOK

BLAASWIER

KNOTSWIER

KLUUT

ONS BLAADJE IS TE KLEIN OM JE TE LATEN ZIEN HOEVEEL VERSCHILLENDE VOGELS IN DIT GEBIED LEVEN.

DE ZEE IS VAAK EEN VRIEND, SOMS EEN VIJAND. ZO IS HET OÖK MET DE OOSTERSHELDE. WAT DOEN WE ER MEE ? VERNIETIGEN WE DE VIJAND (totale afsluiting van de Oosterschelde) OF HOUDEN WIJ DE VRIEND IN TOOM ? EEN MOEILIJKE VRAAG, MAARDE OOSTERSHELDE IS UNIEK ! KIJK NOG EENS NA WAT DAT BETEKENT.

EN DE BLOEMETJES LATEN STAAN.....

ER KOMEN IN ONS LAND 1300 SOORTEN WILDE PLANTEN VOOR. MEER DAN DE HELFT HIERVAN LOOPT GEVAAR TE VERDWIJNEN. DAT ZIJN VOORAL DE KIESKEURIGE PLANTEN, DIE ALLEEN OP HEEL BEPAALDE GROEIPLAATSEN KUNNEN LEVEN.

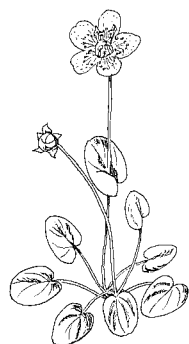
VAN 10 VAN DE 53 BIJ KONINKLIJK BESLUIT BESCHERMDE PLANTEN VIND JE EEN TEKENING EN DE VERMELDING VAN DE GROEIPLAATS. MAAK NU ZELF EENS EEN LIJSTJE VAN GROEIPLAATSEN VOOR KIESKEURIGE PLANTEN.

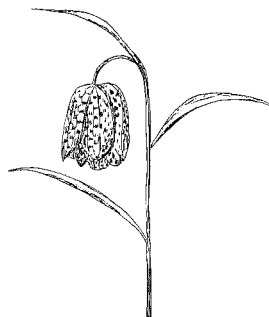
ZONNEDAUW (vochtige heide en veengronden)

KLOKJESGENTIAAN (vochtige heide, onbemeste hooilanden)

GEWONE VOGELMELK (vochtige loofbossen en graslanden)

KIEVITSBLOEM (vochtige hooilanden in uiterwaarden)

WELRIEKENDE NACHTORCHIS (vochtige heide, onbemeste hooilanden, vochtige bossen)

DASLOOK (vochtige loofbossen in Limburg en de duinstreek)

SLANKE SLEUTELBLOEM (vochtige bossen en graslanden vooral langs ongestoorde beekoevers)

VELDSALIE (droge graslanden, dijkhellingen op kalkrijke gronden). De vindplaatsen worden niet zo zeldzaam, maar de bloemen worden te vaak geplukt.

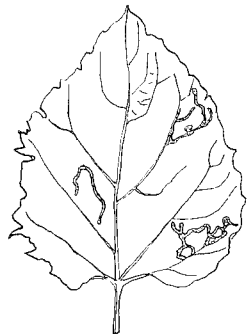
ZWANEBLOEM (oevers van kanalen en sloten). Vindplaatsen worden niet zo zeldzaam, maar ze worden bedreigd door te veel plukken.

WE HOPEN DAT JULLIE HET LIJSTJE GEMAAKT HEBT. JE ZIET DAN, DAT VOCHTIGE HEIDEN, VOCHTIGE WEIDEN, ONBEMESTE HOOILANDEN, ONGESTOORDE BEEKOEVERS, VOCHTIG LOOFBOS EN VOCHTIGE DUINPANNEN VAN DIE GROEIPLAATSEN ZIJN. ZIJ VERDWENEN OM HEEL UIITEENLOPENDE REDENEN, MAAR ALTIJD IN HET BELANG VAN DE MENS. NU IS HET ECHTER ONS BELANG, DAT DE NOG BESTAANDE GROEIPLAATSEN BEWAARD BLIJVEN. DAT IS MOGELIJK, MAAR DAN MOETEN WE DE BLOEMETJES OOK LATEN STAAN ! PLUK ALLEEN ALGEMEEN VOORKOMENDE BLOEMEN. LAAT ALLE ANDERE STAAN.

DIËREN, DIE IN HET VERBORGENE LEVEN

ALS JE BUITEN GOED UIT JE OGEN KIJKT, ZIE JE IN VEEL BLADEREN LICHTE LIJNTJES OF VLEKKEN. DAAR LEVEN, BINNEN IN DAT BLAD, HEEL PLATTE DIERTJES, DIE ZICH MET HET BLADGROEN VOEDEN. DE LIJNTJES NOEMEN WE MIJNEN OF MINEERGANGEN, DE VLEKKEN PLAATSMIJNEN.

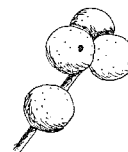
BLAD VAN DE KLIS
MET MINEERGANGEN

KAMPERFOELIE-BLAD
MET MINEERGANG

SOMS VALT HET BLAD AF ALS DE MINEERDER NOG AAN HET ETEN IS. IN DAT DEEL BLIJFT HET BLAD DAN VAAK GROEN.

STUITERGAL OP EIK.

BESGALLETJES OP EIK.

DE HULSTVLIEG LEGT HAAR EITJES IN EEN BLAD VAN DE HULST. HAAR LARVEN LEVEN IN HET BLAD EN WORDEN NADERHAND WEER HULSTVLIEGEN.

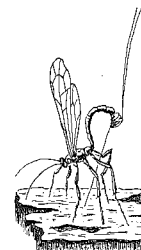
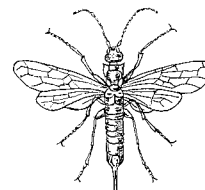

BLAD VAN DE EIK
MET MINEERDER (PLAATSMIJN)

GAL MET BLADLUIZEN OP DE BLADSTEËL VAN EEN POPULIER.

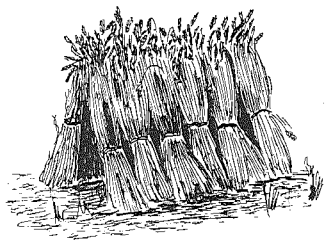
HOUTWESPEN LEGGEN HUN EIEREN IN HOUT. DE LARVEN VRETEN ER GANGEN IN. DAT ZELFDE DOEN OOK TAL VAN KEVERLARVEN.

SLUIPWESPEN WETEN DE VERBORGEN DIËREN TOCH TE VINDEN EN LEGGEN ER HUN EITJES IN.

VOEGST

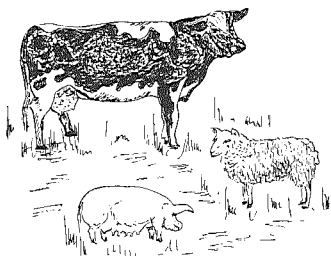
BIJ 'VOEGST' DENKEN WE IN DE EERSTE
PLAATS AAN DE OPBRENGST VAN DE
PRODUCTEN, DIE DOOR TUINDER EN
BOER GEKWEET WORDEN:

LANDBOUW

TUINBOUW

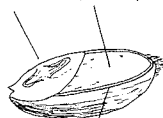

EN WAT MINDER BIJ VEETEELT.

VERWANT AAN ONS GEWONE
STRAATGRAS ZIJN DE GRANEN.

kiem meel (reservevoedsel)

zemelen (wand van de korrel)

DOORGESNEDEN TARWEKORREL

TARWE

ROGGE

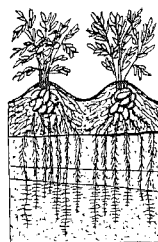
HAVER

GERST

ZO GROEIEN DE AARDAPPELEN IN DE GROND.

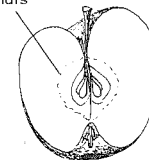

OM DE VOEGST TE VERGROTEN
WORDEN DE PLANTEN AANGEAARD.

APPEL

klokhuis

HET KLOKHUIS IS DE EIGENLIJKE VRUCHT.

DE KOOLPLANT WORDT IN VELE VORMEN GEKWEET:

SPRUITKOOL
(Knoppen)

SAVOYEKOOL
(Bladeren)

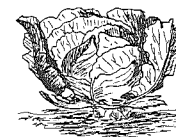

BLOEMKOOL
(Bloemknoppen)

KOOLRAAP
(Vlezige wortel)

WITTE KOOL
(Bladeren)

'VOEGST' HEEFT TE MAKEN MET 'VOEDSEL'
EN VOEDSEL MET STILLLEN VAN HONGER.

'HONGER' IS EEN WERELDPROBLEEM,
WAARVAN DE ARMSTE LANDEN
HET MEEST TE LIJDEN HEBBEN.

BOS IN DE WINTER

IN HET WINTERBOS STAAN BIJNA ALLE BOMEN KAAL.
ENKELE UITZONDERINGEN ZIJN SPAR, DEN EN HULST.

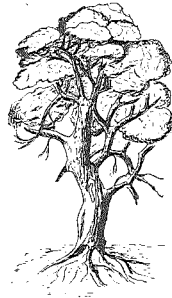

DE FIJNSPAR IS ONZE KERSTBOOM.

DE UITEINDEN VAN DE NAALDEN ZIJN HARD.
DAARDOOR PRIKKEN ZE.

DE HANGENDE KEGELS ZIJN IN DE EERSTE
WINTER AL RIJP. TUSSEN DE HARDE SCHUBBEN
ZITTEN DE KLEINE, GEVLEUGELDE ZADEN.

DE GROVE DEN HEEFT KEGELS, DIE ER TWEE
JAAR OVER DOEN VOOR ZE RIJP ZIJN.

OOK HIER ZIJN DE ZADEN GEVLEUGELD.
ZE LIGGEN OP EEN HARDE SCHUB EN
ZE WORDEN BESCHERMD DOOR DE SCHUB,
DIE ER BOVEN LIGT.

BIJ DROOGTE SPRINGEN RIJPE
KEGELS OPEN. BIJ VOCHTIG
WEER SLUITEN ZIJ ZICH.

DE ZADEN UIT DE KEGELS VAN SPAR EN DEN WORDEN DOOR VEEL
DIEREN GEGETEN.

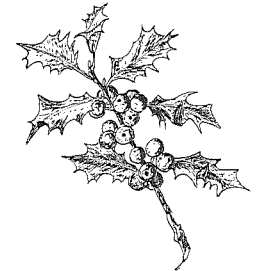
DOOR EEKHOORNS BEWERKTE KEGELS
ZIEN ER VEZELIG UIT.

SPECHTEN KLEMMEN EEN KEGEL IN EEN VORK
OF EEN HOLTE VAN EEN TAK
EN HAMEREN ER DE ZADEN UIT.

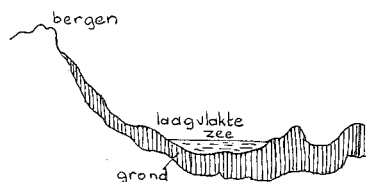

DOOR BOSMUIZEN BEKNAAGDE KEGELS
ZIJN VEEL GLADDER.

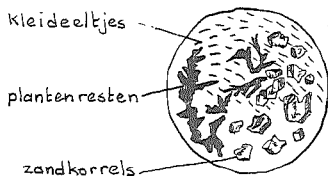
DE RODE BESSEN VAN DE HULST
LOKKEN LIJSTERS, BIJVOORBEELD
KRAMSVOGELS.

Grond en mest.

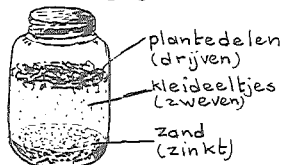
De aarde wordt bedekt door een losse laag, de grond. In Nederland is die laag tientallen meters dik.

Hieronder zie je een beetje tuingrond sterk vergroot getekend.

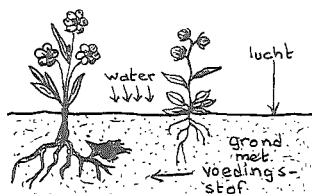

De grond van Nederland bestaat uit miljarden heel kleine 'steentjes', die voor een groot deel door rivieren uit de bergen hierheen zijn gebracht.

Wedoen wat tuingrond in een potje met water en we laten het een tijdje staan.

Tuingrond bestaat uit twee soorten 'steentjes': zand en klei en verder veeloude plantendelen: humus.

In de grond groeien planten. De wortels hebben nodig: **lucht, vocht en voedingsstof**. Goede tuingrond kan daarvoor zorgen.

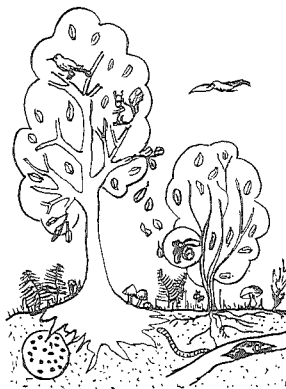
In zuiver zand zakt water heersnel weg. Voedingsstoffen die tussen het zand zitten, zakken mee: zand is droog en voedselarm.

Boven klei blijft het water liggen. De voedingsstoffen verdwijnen niet in de diepte, maar er kan geen lucht bij de wortels komen.

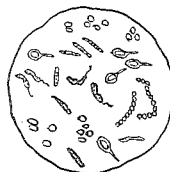
De beste tuingrond is een mengsel waarin veel zand, veel klei en veel humus zit.

Grond bestaat niet alleen uit 'steentjes' en plantenresten; er leven ook veel dieren en microscopisch kleine wezentjes.

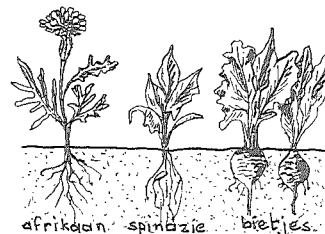
In het bos leven boven de grond bomen, kruiden planten en de dieren en vleesetende dieren.

In de grond vind je de wortels van bomen en kruiden. Verder leven er bijvoorbeeld mollen, regenwormen en miljarden bacteriën en andere kleine wezentjes.

De bacteriën ruimen de resten van dode planten en dieren op. Zó komen er weer voedingsstoffen in de grond.

Waarvan leven bacteriën in de bosgrond? Wat moet je doen om ze ook in tuingrond te krijgen?

Wij kweken groenten, bloemen en tal van andere planten. Waarvoor doen we dat?

We willen oogsten.

Wat blijft er dan in de grond over?

Gebeurt dat in het bos ook? Neen: daar komt alle afval van de grond ten goede.

Omdat we de oogst weghalen moeten we tuingrond regelmatig mesten.

